

**Odlišné stanovisko sudcu Ladislava Orosza**

Podľa § 32 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov pripájam svoje odlišné stanovisko k uzneseniu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. PL. ÚS 36/2015-29 z 10. júna 2015 (ďalej len „namietané uznesenie“), ktorým ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol návrh verejnej ochrankyne práv na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“) o súlade ustanovení čl. I § 10 ods. 3 písm. a) a b), ako aj § 10 ods. 8 písm. b) a f) zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s označenými ustanoveniami ústavy, Listiny základných práv a slobôd, Dohovoru medzinárodnej organizácie práce o zrušení nútenej práce č. 105 z roku 1957, Dohovoru medzinárodnej organizácie práce o nútenej alebo povinnej práci č. 29 z roku 1930, Európskej sociálnej charty, Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach ako podaný zjavne neoprávnenou osobou.

Svoje odlišné stanovisko odôvodňujem takto:

1. Väčšina pléna ústavného súdu v relatívne krátkom časovom období už tretíkrát po sebe odmietla návrh verejnej ochrankyne práv na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ako podaný zjavne neoprávnenou osobou, hoci sa celkom nepochybné dotýka sféry základných práv alebo slobôd (väčšina pléna ústavného súdu túto skutočnosť ani nespochybňuje, pozn.). Tento záver väčšina pléna ústavného súdu (obdobne ako predtým vo veciach vedených pod sp. zn. PL. ÚS 5/2014 a sp. zn. PL. ÚS 40/2014) vyvodila z extrémne

formalistického výkladu § 21 ods. 3 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o verejnom ochrancovi práv“) založeného (zjednodušene) na tvrdení, že verejná ochrankyňa môže svoje ústavou garantované oprávnenie iniciovať konanie pred ústavným súdom uplatniť len vtedy, ak ústavnému súdu hodnoverne preukáže, že sa ešte pred podaním návrhu ústavnému súdu vo svojej ústavne relevantnej činnosti už zaoberala konkrétnym podnetom fyzickej osoby, príp. právnickej osoby, t. j. preukáže „svoj vzťah k riešeniu problému v konkrétnej veci, v ktorej podala návrh na vyslovenie nesúlady právnej normy podľa čl. 125 ods. 1 ústavy...“ (PL. ÚS 5/2014, m. m. PL. ÚS 40/2014).

V namietanom uznesení väčšina pléna ústavného súdu svoju predchádzajúcu argumentáciu o povinnosti verejnej ochrankyne práv preukázať ústavnému súdu spolu s podaním návrhu na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy existenciu konkrétneho podnetu fyzickej osoby alebo právnickej osoby, s ktorým sa už zaoberá a ktorý sa týka predmetnej veci, rozšírila o záver, že nemôže ísť o anonymný podnet. V predmetnej veci totiž verejná ochrankyňa preukazovala, že iniciátorom jej návrhu bolo *«anonymné podanie „občana – pustovníka“, ktorý ju požiadal o obhajobu desiatok tisíc občanov...»*.

2. Keď väčšina pléna ústavného súdu odmietla na základe formalistického výkladu zákona o verejnom ochrancovi práv vo veci sp. zn. PL. ÚS 5/2014 návrh verejnej ochrankyne práv ako podaný zjavne neoprávnenou osobou, pripojil som (spolu so sudkyňou Ľudmilou Gajdošíkovou a sudcom Lajosom Mészárosom) k odmietavému uzneseniu č. k. PL. ÚS 5/2014-27 z 5. marca 2014 svoje odlišné stanovisko s nádejou, že vyvolá sebareflexiu väčšiny pléna ústavného súdu, na základe ktorej bude pri najbližšej príležitosti doterajší väčšinový právny názor prelomený. Väčšina pléna ústavného súdu však vo veci sp. zn. PL. ÚS 40/2014 (pri predbežnom prerokovaní tejto veci som nebol prítomný, a teda nemohol k odmietavému uzneseniu pléna ústavného súdu ani pripojiť odlišné stanovisko, pozn.) svoju formalistickú argumentáciu nielenže nekorigovala, ale naopak, precizovala ju a „zdokonalila“ do podoby interpretačnej doktríny, ktorú následne potvrdila aj v namietanom uznesení.

3. Za už popísaných okolností som stratil akékoľvek ilúzie o tom, že by bola väčšina pléna ústavného súdu v súčasnom personálnom zložení spôsobilá zmeniť svoju formalistickú interpretačnú doktrínu, ktorej bezprostredným právnym dôsledkom je zásadné obmedzenie ústavou garantovaného oprávnenia verejného ochrancu práv iniciovať konanie pred ústavným súdom vo veci súladu právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy vo sfére ochrany ľudských práv a základných slobôd. Ide o interpretačnú doktrínu, ktorá je podľa môjho názoru v príkrom rozpore

so zmyslom a účelom ústavného postavenia nielen verejného ochrancu práv v inštitucionálnych mechanizmoch demokratického a právneho štátu, ale aj so zmyslom, účelom a ústavným poslaním samotného ústavného súdu. Ústavný súd totiž aplikáciou tejto interpretačnej doktríny popiera jednu zo svojich kľúčových ústavných funkcií - ochranu základných práv a slobôd, ktorá je nepochybne implicitne obsiahnutá v texte čl. 124 ústavy.

4. Som hlboko presvedčený o tom, že verejný ochranca práv je nielen oprávnený, ale aj povinný podať ústavnému súdu návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy vo veciach týkajúcich sa základných práv a slobôd bez akýchkoľvek formálnych obmedzení, a to bezodkladne potom, ako v rámci svojej činnosti dospeje k záveru, že ďalšie uplatňovanie určitých právnych predpisov, ich častí, prípadne jednotlivých ustanovení „môže ohroziť základné práva alebo slobody alebo ľudské práva a základné slobody vyplývajúce z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikoval a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom“ [čl. 130 ods. 1 písm. g) ústavy]. Z ústavného hľadiska je pritom absolútne irelevantné, či k záveru o ohrození základných práv alebo slobôd verejný ochranca práv dospel v súvislosti s riešením konkrétneho podnetu od konkrétnej fyzickej osoby alebo právnickej osoby, anonymného podania, neformálnych kontaktov s občanmi a inými fyzickými osobami, informácií z printových či elektronických médií, či dokonca vlastných poznatkov o obsahu napadnutého právneho predpisu. Jediným vecným obmedzením verejného ochrancu pri iniciovaní konania pred ústavným súdom vyvoditeľným z Ústavy Slovenskej republiky je požiadavka, aby sa jeho návrh podľa čl. 125 ods. 1 ústavy dotýkal základných práv alebo slobôd, pričom verejný ochranca práv musí ústavnému súdu svojou argumentáciou obsiahnutou v návrhu na začatie konania minimálne signalizovať, že napadnutým právnym predpisom sú konkrétne základné práva alebo slobody reálne ohrozené. Ak ústavný súd takto chápané oprávnenie verejného ochrancu iniciovať konanie pred ústavným súdom vo svojej rozhodovacej činnosti popiera alebo obmedzuje, tak koná v rozpore so svojím ústavným poslaním a mne

nezostáva nič iné, len sa prostredníctvom odlišného stanoviska od takéhoto postoja explicitne dištancovať.

V Košiciach 10. júna 2015